

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างทักษะการผลิตสื่อสร้างสรรค์
จากทุนทางวัฒนธรรมท้องถิ่นบางเสาธง สมุทรปราการ
The Development of Training Curriculum to Promote Creative
Media Creation Skills from Local Cultural Capital of
Bang Sao Thong District, Samut Prakan Province

ปทุมมา บำเพ็ญทาน (Patumma Bumpentan)¹

อาจารย์ประจำคณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

A Full-time Lecturer, Faculty of Communication Arts, Huachiew Chalermprakiet University

E-mail: patumma96@gmail.com

วุฒิพงษ์ ทองก้อน (Wuthipong Thongkon)²

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประจำสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์

มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

Asst. Prof. Dr., A Full-time Lecturer, Faculty of Liberal Arts, Huachiew Chalermprakiet University

E-mail: wuthipong.thong@gmail.com

รัตนา ทิมเมือง (Ratana Timmuang)³

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจำคณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

Asst. Prof., A Full-time Lecturer, Faculty of Communication Arts, Huachiew Chalermprakiet University

E-mail: rattanatmm@gmail.com

Received: March 13, 2025, Revised: May 18, 2025, Accepted: May 26, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างทักษะการผลิตสื่อสร้างสรรค์จากทุนทางวัฒนธรรมท้องถิ่นบางเสาธง สมุทรปราการ และ 2) ศึกษาผลการใช้และนำเสนอหลักสูตรต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย แบ่งการดำเนินการวิจัยเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 สัมภาษณ์ผู้อำนวยการโรงเรียนและสอบถามความต้องการจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรกับครูกลุ่มบางเสาธง โดยนำข้อมูลมาวิเคราะห์และสังเคราะห์เพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม ระยะที่ 2 ศึกษาผลการใช้หลักสูตรกับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนกลุ่มบางเสาธง จำนวน 29 คน และนำเสนอข้อมูลหลักสูตรกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ผลการวิจัยระยะที่ 1 พบว่า ผู้อำนวยการต้องการให้พัฒนาหลักสูตรที่เน้นการเรียนรู้ศิลปะ วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และประเพณี ให้นักเรียนได้ปฏิบัติจริง ครูกลุ่มบางเสาธงเห็นว่าควรกำหนดจุดมุ่งหมายให้นักเรียนเกิดความภาคภูมิใจ มีความรู้และร่วมอนุรักษ์วัฒนธรรมบางเสาธง จากนั้นนำข้อมูลมาวิเคราะห์และสังเคราะห์เป็นหลักสูตรฝึกอบรมประกอบด้วย แนวคิด จุดมุ่งหมายการเรียนรู้ เนื้อหาสาระ กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล โดยหลักสูตรพัฒนาขึ้นภายใต้แนวคิด "สื่อสร้างสรรค์จากทุนทางวัฒนธรรม" ที่มุ่งเน้นการเชื่อมโยงภูมิปัญญาท้องถิ่นบางเสาธงกับการสร้างสรรค์สื่อและผลิตภัณฑ์ เพื่อต่อยอดทุนทางวัฒนธรรมให้เกิดมูลค่าเพิ่มในรูปแบบใหม่ ๆ ตอบสนองต่อบริบทของเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในยุคดิจิทัล กำหนด

¹ อาจารย์ประจำคณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประจำสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจำคณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

จุดมุ่งหมายการเรียนรู้เพื่อสร้างเจตคติที่ดีและมีทักษะการผลิตสื่อสร้างสรรค์จากทุนวัฒนธรรม โดยกำหนดแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 10 กิจกรรม กิจกรรมละ 3 ชั่วโมง รวม 30 ชั่วโมง ให้นักเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับทุนทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้และจับต้องไม่ได้ในอำเภอบางเสาธง การเป็นผู้ประกอบการจากทุนทางวัฒนธรรม และฝึกทักษะการผลิตสื่อสร้างสรรค์ จากนั้นนำหลักสูตรไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน ประเมินความเหมาะสมของหลักสูตร พบว่า ค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.60 ถึง 1.00 การวิจัยระยะที่ 2 ผลการใช้หลักสูตรกับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนกลุ่มบางเสาธง จำนวน 29 คน พบว่า นักเรียนได้สร้างสรรค์สื่อสิ่งพิมพ์ดิจิทัล วิดีทัศน์ ตรายักษ์ ลวดลาย และผลิตภัณฑ์จากทุนทางวัฒนธรรม ผลการวัดเจตคติต่อท้องถิ่นของนักเรียนภายหลังที่เข้าร่วมฝึกอบรมในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.23$) คะแนนประเมินทักษะและผลงานสื่อสร้างสรรค์ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.68$) ผู้วิจัยได้นำเสนอหลักสูตรกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียพบว่า ผลการประเมินความเหมาะสมในการนำหลักสูตรฝึกอบรมไปใช้อย่างยั่งยืนอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.85$) และคะแนนประเมินความพึงพอใจต่อกิจกรรมประชุมคืนข้อมูลการใช้หลักสูตรภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.90$) โดยมีคะแนนประเมินอยู่ในระดับมากที่สุดทุกรายการ

คำสำคัญ: หลักสูตรฝึกอบรม สื่อสร้างสรรค์ ทุนทางวัฒนธรรมท้องถิ่น บางเสาธง

Abstract

The purpose of this research was to 1) develop a training curriculum to promote creative media creation skills based on the local cultural capital of Bang Sao Thong, Samut Prakan, and 2) examine the implementation outcomes of the curriculum and present the curriculum to stakeholders. The research was conducted in two phases. Phase 1 involved interviews with school directors and surveying the curriculum development needs of teachers from the Bang Sao Thong group. The data collected were analyzed and synthesized to develop the training curriculum. Phase 2 focused on evaluating the curriculum implementation with 29 lower secondary school students from the Bang Sao Thong group. The curriculum was subsequently presented to stakeholders for review. The results of Phase 1 indicated that school directors expressed a need for a curriculum emphasizing the learning of art, culture, local wisdom, and traditional practices, with an emphasis on hands-on student engagement. Teachers in the Bang Sao Thong group suggested that the curriculum's objectives should foster students' pride, knowledge, and participation in preserving Bang Sao Thong's cultural heritage. Based on these insights, the curriculum was designed and structured to include key components such as the conceptual framework, learning objectives, content, learning activities, instructional media, and assessment and evaluation methods. The curriculum was developed under the concept of "Creative Media from Cultural Capital," which focuses on integrating the local wisdom of Bang Sao Thong into media and product creation. This approach seeks to add value to cultural capital in innovative ways, aligning with the context of the digital creative economy. The curriculum's learning objectives were set to promote positive attitudes and equip students with creative media production skills grounded in cultural capital. The curriculum comprised 10 learning activities, each lasting three hours, totaling 30 hours. These activities allowed

students to explore both tangible and intangible cultural capital in Bang Sao Thong, develop entrepreneurial skills related to cultural capital, and practice creative media production. Subsequently, the curriculum was submitted for evaluation by three experts, who assessed its appropriateness. The Index of Item-Objective Congruence (IOC) ranged from 0.60 to 1.00, indicating an acceptable level of alignment between the curriculum components and objectives. The results of Phase 2, which involved the implementation of the curriculum with 29 lower secondary school students from the Bang Sao Thong group, demonstrated that students successfully created various forms of creative media products, including digital print media, videos, logos, patterns, and culture-based products. The overall assessment of students' attitudes toward their local community after participating in the training was at the highest level ($\bar{x} = 4.23$). Moreover, the evaluation of students' creative media production skills and outputs was rated at the highest level ($\bar{x} = 4.68$). The curriculum was then presented to stakeholders, and the evaluation of the curriculum's suitability for sustainable implementation was rated at the highest level ($\bar{x} = 4.85$). Furthermore, the satisfaction level regarding the feedback session on curriculum implementation was also rated at the highest level ($\bar{x} = 4.90$), with all individual evaluation items scoring at the highest level.

Keywords: Training curriculum, Creative media, Local cultural capital, Bang Sao Thong

บทนำ

อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ เป็นเขตพื้นที่ที่มีทุนทางวัฒนธรรมอันแสดงถึงอัตลักษณ์ของชุมชนท้องถิ่น ทั้งมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้ ได้แก่ วัด ศาสนสถาน อาคารบ้านเรือน และมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ ไม่ว่าจะเป็นการแสดงโขนสด ดนตรีไทย อาหาร การละเล่นต่าง ๆ ตลอดจนภูมิปัญญาการทำเกษตรกรรม อย่างไรก็ตามเขตพื้นที่ อำเภอบางเสาธง เป็นเขตชานเมือง (Suburban) ในจังหวัดปริมณฑลของกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ระหว่างเมืองกับชนบท เปลี่ยนเป็นภาวะแบบเมืองได้ง่ายและมีการพัฒนาที่รวดเร็วกว่าส่วนอื่น ๆ ส่งผลกระทบต่อลักษณะทางสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม (ศิวพล สุวิทย์อนนท์, 2553) โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปัจจุบันสังคมยุคดิจิทัลได้ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ อย่างรวดเร็ว ดังที่แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๗๙ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) ระบุถึงปัญหาและความท้าทายของระบบการศึกษาว่า วัฒนธรรมและวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมที่เป็นรากเหง้าของคนไทยถูกกลืนโดยวิถีชีวิตแบบใหม่จึงต้องส่งเสริมการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นที่สอดคล้องกับบริบทพื้นที่ ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เพื่อสร้างความรัก ความภูมิใจในชุมชน และส่งเสริมบทบาทการมีส่วนร่วมของนักเรียนในการเผยแพร่ สืบสานสร้างสรรค์ค่านิยมและวัฒนธรรมที่ดีงาม สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ที่กำหนดไว้ในมาตรา 29 ให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กร และสถาบันสังคมอื่น ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน โดยจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีการจัดการศึกษาอบรมเพื่อพัฒนาชุมชน ให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการ รวมทั้งหาวิธีการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์พัฒนาระหว่างชุมชน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545 น.15-16) ดังนั้นการดำรงรักษามรดกทางวัฒนธรรมที่มีอยู่ในท้องถิ่นอำเภอบางเสาธง และการพัฒนาสิ่งใหม่ที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม จึงจำเป็นต้องดำเนินการไปควบคู่กัน ด้วยการจัดการเรียนรู้แก่เยาวชนเพื่อสร้างเจตคติที่ดี สามารถเผยแพร่ และสืบสานสร้างสรรค์วัฒนธรรม

การพัฒนาเด็กและเยาวชนให้เกิดเจตคติที่ดีและตระหนักถึงความสำคัญของวัฒนธรรม รวมถึงมีทักษะในการสร้างสรรค์สื่อเพื่อเผยแพร่วัฒนธรรม เป็นการนำทุนทางวัฒนธรรมมาพัฒนาให้เกิดมูลค่า สอดคล้องกับเป้าหมาย 4 เสาหลักทางการศึกษา (The four pillars of learning) (Delors et al., 1996) ที่องค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ หรือ UNESCO ได้กำหนดว่า การจัดการศึกษาจะต้องสร้างให้ผู้เรียนพัฒนาตนเองได้อย่างเหมาะสมและเพียงพอตลอดชีวิต สามารถปฏิบัติได้จริง มีส่วนร่วมในเศรษฐกิจและสังคมโลกได้อย่างมีประสิทธิภาพ เรียนรู้เพื่อให้รู้จักตนเองอย่างถ่องแท้ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา สามารถดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นและเคารพความหลากหลายทางวัฒนธรรม ซึ่งปัจจุบันสังคมไทยได้ก้าวเข้าสู่ยุคการศึกษาไทย 4.0 เป็นยุคผลิ ภาพที่ผู้เรียนไม่ใช่เป็นเพียงผู้รับความรู้ แต่เป็นผู้ที่ผลิตความคิด มีทักษะการผลิต และสร้างสรรค์สิ่งต่าง ๆ (ไพฑูรย์ สินลารัตน์, 2557) การจัดการศึกษาจะต้องพัฒนาให้ผู้เรียนมีความรู้ โดยสิ่งที่เรียนจะต้องเชื่อมโยงกับสังคม การเรียนรู้จะต้องให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติและพัฒนาผลงานด้วยตนเองให้มากที่สุด (ไพฑูรย์ สินลารัตน์, 2556) ด้วยเหตุนี้การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาเยาวชนจึงจำเป็นต้องสร้างให้ผู้เรียนมีความรู้ ตระหนักถึงความสำคัญของวัฒนธรรม ท้องถิ่น มีส่วนร่วมในการเผยแพร่และสร้างสรรค์สิ่งต่าง ๆ จากทุนทางวัฒนธรรมสอดคล้องกับนโยบายและยุทธศาสตร์ ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย (พ.ศ.2560-2564) (สำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย, ม.ป.ป.) ที่ว่า ต้องมีการยกระดับการนำทุนวัฒนธรรมมาใช้เกิดคุณค่าและมูลค่าสูงสุด การพัฒนาเยาวชนให้สามารถผลิตสื่อสร้างสรรค์ทาง วัฒนธรรมจึงต้องจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ

การศึกษาสภาพการจัดการศึกษาของไทยพบว่า การจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนส่วนใหญ่ยังขาด การเชื่อมโยงสัมพันธ์กันอย่างเป็นระบบกับความรู้ด้านอื่น ๆ ทั้งสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมประเพณี (ยงยุทธ ชูแว่น, 2551) ดังนั้นเพื่อให้เกิดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างเป็นระบบ จึง จำเป็นต้องพัฒนาหลักสูตรโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน (Community-Based Education) ซึ่งเป็นแนวทางการจัดศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนเกิดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับชุมชน (Great Schools Partnership, 2014) Joseph and Said (2020) ได้กล่าวถึงการจัดการศึกษาโดยใช้ชุมชนเป็นฐานว่า เป็นแนวทางอย่างมีส่วนร่วมเพื่อสร้างผลสัมฤทธิ์ เป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมโดยใช้ชุมชนเป็นฐานอย่างมีส่วนร่วม ซึ่งการฝึกอบรมจะทำให้ผู้เข้ารับการอบรมเกิดความรู้ ความเข้าใจ ความชำนาญ และเกิดทัศนคติที่ดีตามวัตถุประสงค์ การอบรม (สมชาติ กิจยรรยง, 2545) การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมโดยใช้ชุมชนเป็นฐานต้องคำนึงถึงการวิเคราะห์ ความต้องการในการอบรม การกำหนดวัตถุประสงค์ การออกแบบโครงการ การจัดการฝึกอบรม และการประเมินผล (ชูชัย สมितिไกร, 2540) ซึ่งองค์ประกอบในการพัฒนาหลักสูตรต้องมีความสัมพันธ์และสอดคล้องกันเพื่อให้บรรลุ วัตถุประสงค์การอบรม โดยให้เยาวชนได้เรียนรู้ศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และฝึกทักษะการผลิตสื่อสร้างสรรค์ เกิดเจตคติที่ดี สามารถเผยแพร่ และสืบสานสร้างสรรค์วัฒนธรรมท้องถิ่นบางเสาะง

ผู้วิจัยเป็นผู้พัฒนาหลักสูตรซึ่งมีประสบการณ์ในการพัฒนาทักษะการผลิตสื่อสร้างสรรค์และการนำทุนทาง วัฒนธรรมมาใช้ในการสร้างสรรค์งานสื่อสาร เห็นถึงศักยภาพทุนทางวัฒนธรรมท้องถิ่นบางเสาะงที่หลากหลาย อาทิ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ประเพณี วัฒนธรรม และศิลปหัตถกรรมต่าง ๆ จึงเห็นความสำคัญในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เพื่อเสริมสร้างทักษะการผลิตสื่อสร้างสรรค์จากทุนทางวัฒนธรรมท้องถิ่นบางเสาะง สมุทรปราการ สำหรับเด็กและ เยาวชน เพื่อสร้างเจตคติที่ดี ตระหนักถึงความสำคัญของวัฒนธรรมท้องถิ่น มีทักษะในการสร้างสรรค์สื่อเพื่อเผยแพร่ สืบสานวัฒนธรรม และนำทุนวัฒนธรรมอำเภอบางเสาะง จังหวัดสมุทรปราการ มาเผยแพร่และพัฒนาให้เกิดคุณค่า และมูลค่าเพิ่มตอบสนองต่อความต้องการของชุมชน และส่งเสริมศักยภาพการแข่งขันในเศรษฐกิจสร้างสรรค์ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) เพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างทักษะการผลิตสื่อสร้างสรรค์จากทุนทางวัฒนธรรมท้องถิ่นบางเสาธง สมุทรปราการ
- 2) เพื่อศึกษาผลการใช้และนำเสนอหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างทักษะการผลิตสื่อสร้างสรรค์จากทุนทางวัฒนธรรมท้องถิ่นบางเสาธง สมุทรปราการ ต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างทักษะการผลิตสื่อสร้างสรรค์จากทุนทางวัฒนธรรมท้องถิ่นบางเสาธง สมุทรปราการ เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยเริ่มจากการพัฒนาหลักสูตร และนำหลักสูตรไปทดลองใช้เพื่อประเมินผล ปรับปรุง และนำเสนอหลักสูตรที่สร้างขึ้น แบ่งการดำเนินการวิจัยออกเป็น 2 ระยะ ดังนี้

การวิจัยระยะที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐานและการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างทักษะการผลิตสื่อสร้างสรรค์จากทุนทางวัฒนธรรมท้องถิ่นบางเสาธง สมุทรปราการ ประกอบด้วย

1.1 การศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และกรณีศึกษาของหลักสูตรอบรมวัฒนธรรมท้องถิ่น และหลักสูตรการสร้างสื่อ

1.2 การประสานงานกับโรงเรียนเป้าหมายที่ได้จากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยเป็นโรงเรียนที่มีการจัดการเรียนการสอนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้น ในอำเภอบางเสาธง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 2 โดยศึกษาข้อมูลพื้นฐานสำหรับการพัฒนาหลักสูตรด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้อำนวยการโรงเรียนในอำเภอบางเสาธงที่มีการสอนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

1.3 การสอบถามสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ในการพัฒนาหลักสูตร และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรกับครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 2 กลุ่มบางเสาธงที่มีการสอนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

1.4 การประชุมระดมความคิดเห็นอย่างมีส่วนร่วมกับปราชญ์ท้องถิ่น ครู ผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรม นักออกแบบที่ทำงานเกี่ยวกับชุมชน และผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เพื่อให้ได้แนวทางการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมด้านวัฒนธรรม อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ

1.5 การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างทักษะการผลิตสื่อสร้างสรรค์จากทุนทางวัฒนธรรมท้องถิ่นบางเสาธง สมุทรปราการ โดยนำข้อมูลพื้นฐานมาวิเคราะห์และสังเคราะห์

1.6 การประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของหลักสูตรจากผู้ทรงคุณวุฒิ และนำผลการประเมินไปปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรฝึกอบรม

การวิจัยระยะที่ 2 การใช้และศึกษาผลการใช้หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างทักษะการผลิตสื่อสร้างสรรค์จากทุนทางวัฒนธรรมท้องถิ่นบางเสาธง สมุทรปราการ

2.1 การใช้หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างทักษะการผลิตสื่อสร้างสรรค์จากทุนทางวัฒนธรรมท้องถิ่นบางเสาธง กับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนอำเภอบางเสาธง โดยใช้การเลือกแบบอาสาสมัคร (Voluntary Selection) เพื่อให้ได้ตัวอย่างที่เต็มใจเข้าร่วมการวิจัย

2.2 ศึกษาผลการใช้หลักสูตร โดยการประเมินเจตคติ การประเมินทักษะการสร้างสื่อสร้างสรรค์จากทุนทางวัฒนธรรม และการประเมินผลงานสื่อสร้างสรรค์ของเยาวชน

2.3 นำเสนอหลักสูตรหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างทักษะการผลิตสื่อสร้างสรรค์จากทุนทางวัฒนธรรมท้องถิ่น บางเสาธง สมุทรปราการ กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

2.4 จัดทำหลักสูตรฝึกอบรมฉบับสมบูรณ์

ประชากรและตัวอย่าง

ประชากรและตัวอย่างในการวิจัย แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ตามวัตถุประสงค์การวิจัย ประกอบด้วย กลุ่มที่ 1 ผู้อำนวยการและครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการ เขต 2 กลุ่มบางเสาธง ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการวางแผน พัฒนาหลักสูตร และส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้ให้แก่แก่นักเรียนระดับมัธยมศึกษา และกลุ่มที่ 2 นักเรียนระดับมัธยมศึกษา โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการ เขต 2 กลุ่มบางเสาธง ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายหลักของการพัฒนาทักษะการผลิตสื่อสร้างสรรค์ โดยเฉพาะในบริบทของการนำทุนทางวัฒนธรรมท้องถิ่นบางเสาธงมาพัฒนาเป็นผลงานสื่อสร้างสรรค์ที่มีความหมายและสะท้อนตัวตนของชุมชนตนเอง โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ประชากรและตัวอย่างในการศึกษาข้อมูลพื้นฐานสำหรับการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างทักษะการผลิตสื่อสร้างสรรค์จากทุนทางวัฒนธรรมท้องถิ่นบางเสาธง สมุทรปราการ

ประชากร เป็นผู้อำนวยการและครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการ เขต 2 กลุ่มบางเสาธง เป็นโรงเรียนขยายโอกาสที่มีการสอนในระดับมัธยมศึกษา จำนวน 7 โรงเรียน ประกอบด้วย ประกอบด้วย โรงเรียนวัดบัวโรย โรงเรียนวัดมงคลนิมิตร โรงเรียนวัดเสาธงกลาง โรงเรียนสุเหร่าบ้านไร่ โรงเรียนวัดศรีวารีน้อย โรงเรียนวัดจรเข้ใหญ่ และโรงเรียนวัดหัวคู้

ตัวอย่าง เป็นผู้อำนวยการและครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการ เขต 2 กลุ่มบางเสาธง เป็นโรงเรียนขยายโอกาสที่มีการสอนในระดับมัธยมศึกษา จำนวน 7 โรงเรียน ประกอบด้วย ประกอบด้วย โรงเรียนวัดบัวโรย โรงเรียนวัดมงคลนิมิตร โรงเรียนวัดเสาธงกลาง โรงเรียนสุเหร่าบ้านไร่ โรงเรียนวัดศรีวารีน้อย โรงเรียนวัดจรเข้ใหญ่ และโรงเรียนวัดหัวคู้ ได้จากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เป็นผู้แทนโรงเรียนในอำเภอบางเสาธง จำนวน รวม 21 คน

2. ประชากรและตัวอย่างในการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างทักษะการผลิตสื่อสร้างสรรค์จากทุนทางวัฒนธรรมท้องถิ่นบางเสาธง สมุทรปราการ

ประชากร เป็นนักเรียนระดับมัธยมศึกษา โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการ เขต 2 กลุ่มบางเสาธง เป็นโรงเรียนขยายโอกาสที่มีการสอนในระดับมัธยมศึกษา จำนวน 7 โรงเรียน ประกอบด้วย ประกอบด้วยโรงเรียนวัดบัวโรย โรงเรียนวัดมงคลนิมิตร โรงเรียนวัดเสาธงกลาง โรงเรียนสุเหร่าบ้านไร่ โรงเรียนวัดศรีวารีน้อย โรงเรียนวัดจรเข้ใหญ่ และโรงเรียนวัดหัวคู้

ตัวอย่าง เป็นนักเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการ เขต 2 กลุ่มบางเสาธง โดยใช้การเลือกแบบอาสาสมัคร (Voluntary Selection) เพื่อให้ได้ตัวอย่างที่เต็มใจเข้าร่วมการวิจัย จำนวน 29 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย

1. แบบสัมภาษณ์

เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เพื่อการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้อำนวยการโรงเรียนที่มีการสอนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการ เขต 2 กลุ่มบางเสาธง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการและแนวทางพัฒนาหลักสูตร โดยแบบสัมภาษณ์แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปในการสัมภาษณ์

ตอนที่ 2 ความต้องการและแนวทางการพัฒนาหลักสูตร

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

2. แบบสอบถามความต้องการจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม

เป็นแบบสอบถามความต้องการจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม สำหรับครูในโรงเรียนที่มีการสอนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการ เขต 2 กลุ่มบางเสาธง โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน มีรายละเอียดดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปและสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการพัฒนาหลักสูตร

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร

ซึ่งมีการหาคุณภาพด้านความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน พิจารณาความสอดคล้องระหว่างเนื้อหาเกี่ยวกับจุดประสงค์แล้วหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ซึ่งมีค่าอยู่ระหว่าง 0.60 ถึง 1.00

3. หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างทักษะการผลิตสื่อสร้างสรรค์จากทุนทางวัฒนธรรมท้องถิ่นบางเสาธงสมุทรปราการ

หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างทักษะการผลิตสื่อสร้างสรรค์จากทุนทางวัฒนธรรมท้องถิ่นบางเสาธงสมุทรปราการประกอบด้วย แนวคิด จุดมุ่งหมายการเรียนรู้ เนื้อหาสาระ กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล โดยหลักสูตรพัฒนาขึ้นภายใต้แนวคิด "สื่อสร้างสรรค์จากทุนทางวัฒนธรรม" ที่มุ่งเน้นการเชื่อมโยงภูมิปัญญาท้องถิ่นบางเสาธงกับการสร้างสรรค์สื่อและผลิตภัณฑ์ เพื่อต่อยอดทุนทางวัฒนธรรมให้เกิดมูลค่าเพิ่มในรูปแบบใหม่ ๆ ตอบสนองต่อบริบทของเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในยุคดิจิทัล กำหนดจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างเจตคติที่ดีและมีทักษะการผลิตสื่อสร้างสรรค์จากทุนวัฒนธรรม มีเนื้อหาสาระเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับทุนทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้และจับต้องไม่ได้ในอำเภอบางเสาธง การเป็นผู้ประกอบการจากทุนทางวัฒนธรรม และฝึกทักษะการผลิตสื่อสร้างสรรค์ โดยกำหนดแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 10 กิจกรรม กิจกรรมละ 3 ชั่วโมง รวม 30 ชั่วโมง ประกอบด้วย 1) การเรียนรู้ทุนวัฒนธรรมในอำเภอบางเสาธง สมุทรปราการ 2) การเป็นผู้ประกอบการรุ่นใหม่จากทุนวัฒนธรรมบางเสาธง 3) การสร้างสรรค์สื่อสิ่งพิมพ์ดิจิทัลจากทุนวัฒนธรรมบางเสาธง 4) ผู้ประกอบการจากทุนทางวัฒนธรรมในอำเภอบางเสาธง 5) การออกแบบตราสัญลักษณ์โดยใช้แรงบันดาลใจจากทุนวัฒนธรรมบางเสาธง 6) การออกแบบลวดลายโดยใช้แรงบันดาลใจจากทุนวัฒนธรรมบางเสาธง 7) การกำหนดแนวคิดการออกแบบผลิตภัณฑ์จากทุนวัฒนธรรมบางเสาธง 8) การพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์จากทุนวัฒนธรรมบางเสาธง 9) การพัฒนาต้นแบบผลิตภัณฑ์จากทุนวัฒนธรรมบางเสาธง และ 10) การสร้างสรรค์สื่อวิดีโอจากทุนวัฒนธรรมบางเสาธง จัดการเรียนรู้แบบผสมผสานรูปแบบทั้งการเรียนรู้ในชั้นเรียนผสมผสานกับการเรียนรู้แบบออนไลน์ หรือการใช้แหล่งการเรียนรู้ การใช้สื่อเทคโนโลยี และวิธีการสอนที่หลากหลาย โดยนำหลักสูตรไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน ประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบของหลักสูตร พบว่า ผลการประเมินค่าดัชนีความสอดคล้องมีค่าอยู่ระหว่าง 0.60 ถึง 1.00 แสดงว่า

หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างทักษะการผลิตสื่อสร้างสรรค์จากทุนทางวัฒนธรรมท้องถิ่นบางเสาธง สมุทรปราการ มีความสอดคล้องกันในทุกประเด็น

4. แบบวัดเจตคติรักท้องถิ่นบางเสาธง

เป็นแบบวัดเจตคติแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จำนวน 30 ข้อ เป็นแบบวัดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น นำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน ประเมินความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่านประเมินค่าดัชนีความสอดคล้องมีค่าอยู่ระหว่าง 0.60 ถึง 1.00

5. แบบประเมินทักษะและผลงานสื่อสร้างสรรค์

เป็นแบบประเมินทักษะและผลงานสื่อสร้างสรรค์แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จำนวน 12 ข้อ เป็นแบบประเมินที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น นำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน ประเมินความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่านประเมินค่าดัชนีความสอดคล้องมีค่าอยู่ระหว่าง 0.60 ถึง 1.00

6. แบบประเมินความเหมาะสมของหลักสูตรและความพึงพอใจต่อกิจกรรมประชุมคืนข้อมูลการใช้หลักสูตร

เป็นแบบประเมินความเหมาะสมของหลักสูตรและความพึงพอใจต่อกิจกรรมประชุมคืนข้อมูลการใช้หลักสูตรแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จำนวน 18 ข้อ เป็นแบบประเมินที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น นำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน ประเมินความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่านประเมินค่าดัชนีความสอดคล้องมีค่าอยู่ระหว่าง 0.60 ถึง 1.00

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1) การสัมภาษณ์ผู้อำนวยการโรงเรียน

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้อำนวยการโรงเรียนที่มีการสอนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการ เขต 2 กลุ่มบางเสาธง จำนวนทั้งสิ้น 7 โรงเรียน โดยให้เข้าสัมภาษณ์จำนวน 6 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 85.71 ของผู้ให้ข้อมูลที่ได้เลือกไว้

2) การสอบถามความต้องการจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม

ผู้วิจัยสอบถามความต้องการจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมกับครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการ เขต 2 กลุ่มบางเสาธง จำนวนทั้งสิ้น 7 โรงเรียน โรงเรียนละ 3 คน โดยมีผู้ตอบแบบสอบถามทั้งสิ้น 21 คน คิดเป็นร้อยละ 100 ของผู้ให้ข้อมูลที่ได้เลือกไว้

3) การใช้หลักสูตรฝึกอบรมกับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

การใช้หลักสูตรฝึกอบรมกับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นที่ศึกษาอยู่ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการ เขต 2 กลุ่มบางเสาธง มีนักเรียนที่อาสาสมัครเข้าร่วมจำนวน 29 คน โดยนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมได้สร้างสรรค์สื่อสิ่งพิมพ์ดิจิทัล วิดีทัศน์ ตรายักษ์ลักษณ์ ลวดลาย และผลิตภัณฑ์จากทุนทางวัฒนธรรม ซึ่งมีการวัดเจตคติรักท้องถิ่นบางเสาธงและการประเมินทักษะและผลงานสื่อสร้างสรรค์ของนักเรียนภายหลังการใช้หลักสูตรท้องถิ่น โดยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

3.1) ดำเนินการขอหนังสือราชการเพื่อขออนุญาตดำเนินการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมกับผู้ผู้อำนวยการโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการ เขต 2 กลุ่มบางเสาธง

3.2) ดำเนินการใช้หลักสูตรกับตัวอย่าง

3.3) ดำเนินการทดสอบหลังเรียน (Post-test) กับตัวอย่างด้วยแบบวัดเจตคติและแบบประเมินทักษะและผลงานสื่อสร้างสรรค์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

4) การนำเสนอหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างทักษะการผลิตสื่อสร้างสรรค์จากทุนทางวัฒนธรรม

ผู้วิจัยได้นำเสนอหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างทักษะการผลิตสื่อสร้างสรรค์จากทุนทางวัฒนธรรมกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ทั้งส่วนการบริหารงานหลักสูตร ประกอบด้วยรองผู้อำนวยการและศึกษานิเทศก์สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 2 ผู้อำนวยการโรงเรียน ส่วนการปฏิบัติงานประกอบด้วยครูระดับมัธยมศึกษา กลุ่มบางเสาธง และนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการ เพื่อประเมินความเหมาะสมของหลักสูตรและข้อเสนอแนะต่อกิจกรรม รวมถึงประเมินความพึงพอใจต่อกิจกรรมประชุมคณาจารย์ข้อมูลการใช้หลักสูตร โดยมีผู้เข้าร่วมกิจกรรมประชุมคณาจารย์ข้อมูลการใช้หลักสูตรทั้งสิ้น 30 คน

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1) การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้อำนวยการและครูในอำเภอบางเสาธงโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และจัดหมวดหมู่จำแนกตามเนื้อหาเพื่อหาความถี่

2) การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามและแบบประเมิน จำแนกตามรูปแบบคำถามดังนี้

2.1) ข้อคำถามแบบเลือกรายการ (Checklist) วิเคราะห์โดยการหาค่าความถี่และร้อยละ

2.2) ข้อคำถามมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับวิเคราะห์โดยการหาค่าคะแนนของคำตอบแต่ละข้อตามเกณฑ์แล้วจากนั้นจึงหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD.) โดยกำหนดเกณฑ์การแปลความค่าเฉลี่ย ดังนี้ (Best, 1981)

เกณฑ์การแปลความค่าเฉลี่ย

4.21 - 5.00 หมายถึง มีความเห็นด้วยในระดับมากที่สุด

3.41 - 4.20 หมายถึง มีความเห็นด้วยในระดับมาก

2.61 - 3.40 หมายถึง มีความเห็นด้วยในระดับปานกลาง

1.81 - 2.60 หมายถึง มีความเห็นด้วยในระดับน้อย

1.00 - 1.80 หมายถึง มีความเห็นด้วยในระดับน้อยที่สุด

1.3) คำถามปลายเปิด วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และจัดหมวดหมู่ตามเนื้อหาเพื่อหาค่าความถี่

ผลการวิจัย (Result)

ผลการวิจัยสามารถแบ่งออกเป็น 2 ตอน ตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างทักษะการผลิตสื่อสร้างสรรค์จากทุนทางวัฒนธรรมท้องถิ่นบางเสาธง สมุทรปราการ

ผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างทักษะการผลิตสื่อสร้างสรรค์จากทุนทางวัฒนธรรมท้องถิ่นบางเสาธง สมุทรปราการ มีรายละเอียดดังนี้

1.1 ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานสำหรับการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างทักษะการผลิตสื่อสร้างสรรค์จากทุนทางวัฒนธรรมท้องถิ่นบางเสาธง สมุทรปราการ

ผลการสัมภาษณ์ผู้อำนวยการโรงเรียนในอำเภอบางเสาธง ได้จากการเลือกแบบเจาะจง จากโรงเรียนที่มีการสอนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการ เขต 2 กลุ่มบางเสาธง จำนวนทั้งสิ้น 7 โรงเรียน วิเคราะห์ผลการสัมภาษณ์เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างทักษะการผลิตสื่อสร้างสรรค์จากทุนทางวัฒนธรรม โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ซึ่งเห็นว่าหลักสูตรมีความสำคัญและความจำเป็นต่อการจัดการศึกษาเพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้จากความรู้ในท้องถิ่นทั้งความเป็นมา

ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี อาชีพ บุคคลสำคัญ และภูมิปัญญาท้องถิ่น และหลักสูตรเกิดจากการบูรณาการและการร่วมมือกันของนักเรียน ครู และชุมชน ในการจัดการศึกษา สามารถสรุปผลการสัมภาษณ์ผู้อำนวยการโรงเรียนเป็นแผนภาพได้ดังนี้

ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม ผลิตสื่อสร้างสรรค์จากทุนทางวัฒนธรรม ได้จากการวิเคราะห์แบบสอบถามสำหรับครูในโรงเรียนที่มีการสอนระดับมัธยมศึกษา สังกัด สพป. 2 สมุทรปราการ กลุ่มบางเสาะง โดยมีผู้ตอบแบบสอบถามทั้งสิ้น 21 คน เห็นว่า การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างทักษะการผลิตสื่อสร้างสรรค์จากทุนทางวัฒนธรรมมีประโยชน์ทำให้นักเรียนได้ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรม ประเพณี ความเป็นมาของท้องถิ่น สภาพความเป็นอยู่ และสิ่งที่มีในท้องถิ่น ซึ่งครูแสดงความคิดเห็นว่า ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาหลักสูตรคือ การขาดวิทยากรที่มีความชำนาญ และการขาดความร่วมมือของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง การพัฒนาหลักสูตรจึงต้องสร้างความร่วมมือกับชุมชน โรงเรียน และทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง โดยรายการความต้องการจำเป็นที่มีค่า $PNI_{Modified}$ สูงที่สุดในการพัฒนาหลักสูตรแต่ละด้าน ดังนี้

ด้านจุดมุ่งหมายในการจัดการศึกษา คือ จุดมุ่งหมายเพื่อให้นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม และธรรมชาติในอำเภอบางเสาะง ($PNI_{Modified} = 0.19$)

ด้านเนื้อหาสาระการเรียนรู้ คือ เนื้อหาเกี่ยวกับวัสดุอุปกรณ์และกระบวนการผลิตสื่อสร้างสรรค์จากทุนทางวัฒนธรรมท้องถิ่นบางเสาธง $PNI_{Modified} = 0.21$)

ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอน คือ การให้ผู้เรียนพัฒนาหรือสร้างสรรค์สื่อ นวัตกรรมต้นแบบของตนเองจากข้อมูลที่ได้จากการศึกษา ($PNI_{Modified} = 0.20$)

ด้านสื่อและแหล่งการเรียนรู้ คือ การใช้สื่อภูมิปัญญา ($PNI_{Modified} = 0.29$)

ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ คือ การวัดและประเมินความรู้ ความเข้าใจ วัฒนธรรม ภูมิปัญญา และสิ่งแวดล้อมในอำเภอบางเสาธง ($PNI_{Modified} = 0.21$)

จากการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างทักษะการผลิตสื่อสร้างสรรค์จากทุนทางวัฒนธรรมสามารถสรุปได้ว่า ความต้องการจำเป็นด้านจุดมุ่งหมายการจัดการศึกษาเพื่อให้นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและธรรมชาติในอำเภอบางเสาธง โดยมุ่งเน้นเนื้อหาสาระการเรียนรู้เกี่ยวกับวัสดุอุปกรณ์และกระบวนการผลิตสื่อสร้างสรรค์จากทุนทางวัฒนธรรมท้องถิ่นบางเสาธง ความต้องการจำเป็นด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนมุ่งเน้นเพื่อให้ผู้เรียนพัฒนาหรือสร้างสรรค์สื่อ นวัตกรรมต้นแบบของตนเองจากข้อมูลที่ได้จากการศึกษา โดยเน้นการใช้สื่อภูมิปัญญา ความต้องการจำเป็นด้านการวัดและประเมินผลมีความประสงค์เพื่อวัดประเมินความรู้ ความเข้าใจ วัฒนธรรม ภูมิปัญญา และสิ่งแวดล้อมในอำเภอบางเสาธง

1.2 การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม

การวิจัยขั้นตอนนี้เป็นการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม โดยนำข้อมูลพื้นฐานมาวิเคราะห์และสังเคราะห์พัฒนาเป็นหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างทักษะการผลิตสื่อสร้างสรรค์จากทุนทางวัฒนธรรม และนำหลักสูตรฝึกอบรมไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน ประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบของหลักสูตร พบว่า ผลการประเมินค่าดัชนีความสอดคล้องมีค่าอยู่ระหว่าง 0.60 ถึง 1.00 ดังรายละเอียดตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการประเมินความสอดคล้องของหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างทักษะการผลิตสื่อสร้างสรรค์จากทุนทางวัฒนธรรม

รายการประเมิน	ดัชนีความสอดคล้อง IOC	ความหมาย
1. แนวคิดของหลักสูตร	1	สอดคล้อง
2. จุดมุ่งหมายการเรียนรู้ของหลักสูตร	1	สอดคล้อง
3. เนื้อหาสาระ	0.6	สอดคล้อง
4. กิจกรรมการเรียนรู้	0.8	สอดคล้อง
5. สื่อการเรียนรู้	0.6	สอดคล้อง
6. การวัดและประเมินผล	0.8	สอดคล้อง
รวม	0.8	สอดคล้อง

หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างทักษะการผลิตสื่อสร้างสรรค์จากทุนทางวัฒนธรรม พัฒนาขึ้นภายใต้แนวคิด "Creative Media from Cultural Capital" ที่มุ่งเน้นการเชื่อมโยงภูมิปัญญาท้องถิ่นบางเสาธงกับการสร้างสรรค์สื่อและผลิตภัณฑ์ เพื่อต่อยอดทุนทางวัฒนธรรมให้เกิดมูลค่าเพิ่มในรูปแบบใหม่ ๆ ตอบสนองต่อบริบทของเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในยุคดิจิทัล กำหนดจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างเจตคติที่ดีและมีทักษะการผลิตสื่อสร้างสรรค์จากทุนทาง

วัฒนธรรมอำเภอบางเสาธง เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ผสมผสานรูปแบบทั้งในชั้นเรียนกับการเรียนรู้แบบออนไลน์ การใช้แหล่งการเรียนรู้ และการใช้สื่อเทคโนโลยี มีแผนการจัดกิจกรรม 10 กิจกรรม กิจกรรมละ 3 ชั่วโมง รวม 30 ชั่วโมง ประกอบด้วย 1) การเรียนรู้ทุนวัฒนธรรมในอำเภอบางเสาธง สมุทรปราการ 2) การเป็นผู้ประกอบการรุ่นใหม่จากทุนวัฒนธรรมบางเสาธง 3) การสร้างสรรค์สื่อสิ่งพิมพ์ดิจิทัลจากทุนวัฒนธรรมบางเสาธง 4) ผู้ประกอบการจากทุนทางวัฒนธรรมในอำเภอบางเสาธง 5) การออกแบบตราสัญลักษณ์โดยใช้แรงบันดาลใจจากทุนวัฒนธรรมบางเสาธง 6) การออกแบบลวดลายโดยใช้แรงบันดาลใจจากทุนวัฒนธรรมบางเสาธง 7) การกำหนดแนวคิดการออกแบบผลิตภัณฑ์จากทุนวัฒนธรรมบางเสาธง 8) การพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์จากทุนวัฒนธรรมบางเสาธง 9) การพัฒนาต้นแบบผลิตภัณฑ์จากทุนวัฒนธรรมบางเสาธง และ 10) การสร้างสรรค์วิดิทัศน์จากทุนวัฒนธรรมบางเสาธง

ตอนที่ 2 ผลการใช้และนำเสนอข้อมูลหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างทักษะการผลิตสื่อสร้างสรรค์จากทุนทางวัฒนธรรมท้องถิ่นบางเสาธง สมุทรปราการ

ผลการวิจัยระยะที่ 2 เป็นการดำเนินงานเพื่อศึกษาผลการใช้และนำเสนอข้อมูลหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างทักษะการผลิตสื่อสร้างสรรค์จากทุนทางวัฒนธรรมท้องถิ่นบางเสาธง สมุทรปราการ

2.1) ผลการใช้หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างทักษะการผลิตสื่อสร้างสรรค์จากทุนทางวัฒนธรรม

การใช้หลักสูตรฝึกอบรมกับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นที่ศึกษาอยู่ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการ เขต 2 กลุ่มบางเสาธง มีนักเรียนที่อาสาสมัครเข้าร่วมจำนวน 29 คน โดยนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการได้อบรมตามแผนการจัดกิจกรรม 10 กิจกรรม กิจกรรมละ 3 ชั่วโมง รวม 30 ชั่วโมง เพื่อเรียนรู้ทุนวัฒนธรรมในอำเภอบางเสาธง สมุทรปราการ และฝึกทักษะการผลิตสื่อสร้างสรรค์จากทุนทางวัฒนธรรม ประกอบด้วยการสร้างสรรค์สื่อสิ่งพิมพ์ดิจิทัล ตราสัญลักษณ์ ลวดลาย ผลิตภัณฑ์จากทุนทางวัฒนธรรม และวิดิทัศน์ โดยมีรายละเอียดแยกตามประเภทผลงาน ดังนี้

2.1.1) ผลงานสร้างสรรค์สื่อสิ่งพิมพ์ดิจิทัล คือ สื่อสิ่งพิมพ์ที่ผลิตและเผยแพร่ในรูปแบบดิจิทัลผ่านอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ เป็นไฟล์มัลติมีเดียประกอบด้วย ภาพ วิดีโอ เสียง และภาพเคลื่อนไหว ที่สามารถเปิดดูผ่านเว็บเบราว์เซอร์ เพื่อนำเสนอเกี่ยวกับทุนทางวัฒนธรรมของอำเภอบางเสาธง สมุทรปราการ

ภาพที่ 2 ตัวอย่างผลงานสร้างสรรค์สื่อสิ่งพิมพ์ดิจิทัลของนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรม

2.1.2) ผลงานสร้างสรรค์ตราสัญลักษณ์ คือ การออกแบบตราสัญลักษณ์หรือเครื่องหมายที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว เพื่อใช้เป็นตัวแทนขององค์กร แปรนต์ บริษัท หรือผลิตภัณฑ์ โดยมีเป้าหมายเพื่อสร้างการจดจำและแสดงถึงอัตลักษณ์ ซึ่งนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมได้ออกแบบตราสัญลักษณ์ผลิตภัณฑ์พื้นถิ่นในอำเภอบางเสาธง

ภาพที่ 3 ตัวอย่างผลงานสร้างสรรค์ตราสัญลักษณ์ของนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรม

2.1.3) ผลงานออกแบบลวดลาย คือ การสร้างสรรค์รูปแบบหรือลวดลายที่สามารถนำไปใช้เป็นองค์ประกอบทางศิลปะและการออกแบบในงานต่าง ๆ เช่น สิ่งทอ กราฟิก สถาปัตยกรรม และงานออกแบบผลิตภัณฑ์ โดยนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมได้ออกแบบลวดลายที่ได้รับแรงบันดาลใจจากทุนทางวัฒนธรรมอำเภอบางเสาธง ทั้งวัด วิถีชีวิต ธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ตลอดจนการใช้สัญลักษณ์นำโชค (Mascot) จระเข้ ซึ่งเป็นสัญลักษณ์นำโชคที่ได้รับแรงบันดาลใจจากชื่อคลองจรเข้ ตำบลศิระจรเข้ น้อย และตำบลศิระจรเข้ใหญ่ อำเภอบางเสาธง สมุทรปราการ

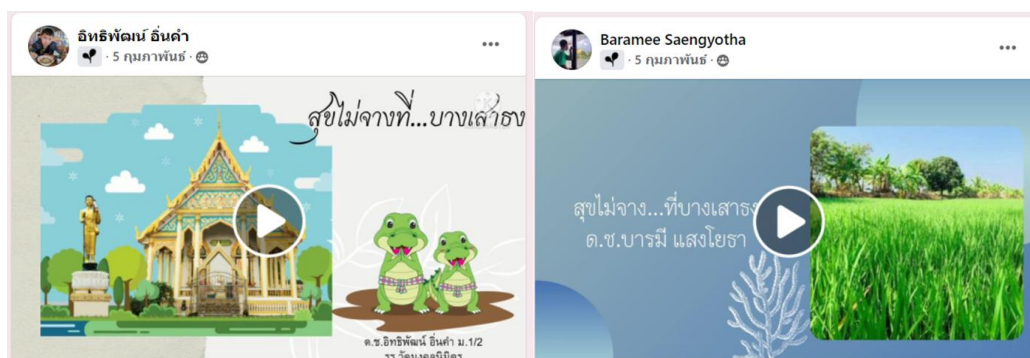
ภาพที่ 4 ตัวอย่างผลงานออกแบบลวดลายของนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรม

2.1.4) ผลงานออกแบบผลิตภัณฑ์จากทุนทางวัฒนธรรม คือ การออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์โดยใช้ทุนทางวัฒนธรรม (Cultural Capital) เป็นแรงบันดาลใจหลัก ทั้งด้านองค์ความรู้ ภูมิปัญญา ศิลปะ ประเพณี วัฒนธรรม วิถีชีวิต และสัญลักษณ์เฉพาะถิ่นของชุมชน เพื่อพัฒนาให้ผลิตภัณฑ์มีเอกลักษณ์ สะท้อนคุณค่าทางวัฒนธรรม และส่งเสริมอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ (Creative Economy) โดยสามารถนำไปต่อยอดในเชิงพาณิชย์และสร้างความยั่งยืนให้กับชุมชนอำเภอบางเสาธง

ภาพที่ 5 ตัวอย่างผลงานออกแบบผลิตภัณฑ์ของนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรม

2.1.5) ผลงานสร้างสรรค์สื่อวีดิทัศน์ คือ การสร้างและพัฒนาสื่อวิดีโอที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อสื่อสารข้อมูล ความรู้ อารมณ์ หรือแนวคิดไปยังกลุ่มเป้าหมายผ่านภาพเคลื่อนไหว เสียง และองค์ประกอบกราฟิกต่าง ๆ โดยสื่อวีดิทัศน์ที่นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมสร้างสรรค์เป็นการนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับทุนทางวัฒนธรรมอำเภอบางเสาธง

ภาพที่ 6 ตัวอย่างผลงานสร้างสรรค์สื่อวีดิทัศน์ของนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรม

ผลการประเมินทักษะการสร้างสรรค์และผลงานออกแบบสื่อสร้างสรรค์จากทุนวัฒนธรรมของนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมฝึกอบรมในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.68$) โดยคะแนนประเมินมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากและมากที่สุดทุกรายการ โดยเฉพาะรายการประเมินที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{x} = 5.00$) ประกอบด้วย นักเรียนสามารถพัฒนาหรือสร้างสรรค์สื่อ หรือนวัตกรรมต้นแบบของตนเองจากข้อมูลที่ได้จากการศึกษา ผลงานแสดงถึงเอกลักษณ์ท้องถิ่นบางเสาธง ผลงานมีความสวยงาม ประณีต และผลงานสามารถนำไปประยุกต์ใช้งานได้หลากหลาย

ผู้วิจัยได้วัดเจตคติหลังเรียนกับนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมฝึกอบรม ซึ่งผลการวัดเจตคติต่อท้องถิ่นของนักเรียนภายหลังที่เข้าร่วมกิจกรรมฝึกอบรมในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.23$) โดยเจตคติต่อท้องถิ่นบางเสาธงมี

ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.25$) โดยเฉพาะรายการวัดเจตคติด้านความรู้สึกเห็นความสำคัญของคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม วิถีชีวิตและภูมิปัญญาท้องถิ่นบางเสาธงมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.50$) เจตคติด้านประวัติศาสตร์ท้องถิ่นมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.19$) เจตคติด้านมรดกทางวัฒนธรรม วิถีชีวิต และภูมิปัญญา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.24$) เจตคติด้านธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.17$) และเจตคติด้านการพัฒนานวัตกรรมจากทุนทางวัฒนธรรมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.30$)

2.2) ผลการนำเสนอข้อมูลหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างทักษะการผลิตสื่อสร้างสรรค์จากทุนทางวัฒนธรรมท้องถิ่นบางเสาธง สมุทรปราการ

ผู้วิจัยนำเสนอหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างทักษะการผลิตสื่อสร้างสรรค์จากทุนทางวัฒนธรรมท้องถิ่นบางเสาธง สมุทรปราการ กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ทั้งส่วนการบริหารงานหลักสูตร ประกอบด้วยรองผู้อำนวยการและศึกษานิเทศก์สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 2 ผู้อำนวยการโรงเรียน ส่วนการปฏิบัติงาน ประกอบด้วยครูระดับมัธยมศึกษา กลุ่มบางเสาธง และนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการ ผู้เข้าร่วมกิจกรรมประเมินความเหมาะสมในการนำหลักสูตรไปใช้อย่างยั่งยืนในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.85$) โดยมีคะแนนประเมินอยู่ในระดับมากที่สุดทุกรายการ โดยเฉพาะรายการประเมินที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ กิจกรรมการเรียนรู้สามารถสร้างเจตคติที่ดีต่อท้องถิ่นและมีทักษะการสร้างสื่อสร้างสรรค์จากทุนวัฒนธรรม ($\bar{x} = 4.95$) ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้แสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมว่า ต้องการให้จัดเป็นโครงการต่อเนื่อง และเผยแพร่กิจกรรมในโรงเรียน โดยเชิญวิทยากรภูมิปัญญาท้องถิ่นและปราชญ์ชาวบ้านมาให้ความรู้แก่ครูในโรงเรียนและเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้แก่นักเรียน รวมถึงควรมีการจัดนิทรรศการร่วมกัน โดยกำหนดเวลาที่ชัดเจน ต่อเนื่อง และยั่งยืน

ผู้วิจัยได้ประเมินความพึงพอใจต่อกิจกรรมประชุมคณาจารย์ข้อมูลการใช้หลักสูตรกับผู้เข้าร่วมกิจกรรมพบว่า ผลการประเมินความพึงพอใจต่อกิจกรรมประชุมคณาจารย์ข้อมูลการใช้หลักสูตรในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.90$) โดยมีคะแนนประเมินอยู่ในระดับมากที่สุดทุกรายการ

ภาพที่ 7 การนำเสนอข้อมูลหลักสูตรและประเมินความเหมาะสมในการนำหลักสูตรไปใช้

การอภิปรายผล

การอภิปรายผลการวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างทักษะการผลิตสื่อสร้างสรรค์จากทุนทางวัฒนธรรมท้องถิ่นบางเสาชิงสมุทรปราการ แบ่งเป็น 2 ประเด็นหลักตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างทักษะการผลิตสื่อสร้างสรรค์จากทุนทางวัฒนธรรมท้องถิ่นบางเสาชิงสมุทรปราการ

การศึกษาข้อมูลพื้นฐานเพื่อรวบรวมข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการสร้างหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการความเป็น โดยได้ดำเนินการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์ สำนวจความต้องการความเป็น การประชุมระดมความคิดเห็นอย่างมีส่วนร่วมกับปราชญ์ท้องถิ่น ครู ผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรม นักออกแบบที่ทำงานเกี่ยวกับชุมชน และผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เพื่อให้ได้แนวทางการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างทักษะการผลิตสื่อสร้างสรรค์จากทุนทางวัฒนธรรม อำเภอบางเสาชิง จังหวัดสมุทรปราการ ทำให้ได้องค์ความรู้ที่ควรนำมาสร้างหลักสูตรเพื่อให้เด็กและเยาวชนได้ศึกษา ซึ่งเป็นไปตามรูปแบบของการพัฒนาหลักสูตรของไทเลอร์และทาบ (Tyler, 1949; Taba, 1962) ที่กล่าวว่าในการพัฒนาหลักสูตร ต้องมีการวิเคราะห์สภาพปัญหา ความต้องการ ความเป็นต่าง ๆ ของสังคม รวมทั้งศึกษาพัฒนาการของผู้เรียน กระบวนการเรียนรู้ ตลอดจนธรรมชาติของความรู้เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการกำหนดจุดมุ่งหมายในการเรียนรู้ ผู้เรียนเกิดประสบการณ์การเรียนรู้จากกิจกรรมด้วยการจัดลำดับกิจกรรมให้เหมาะสมต่อการเรียนรู้ โดยการออกแบบหลักสูตรฝึกอบรมมีการใช้กรอบโครงสร้างหลักสูตรของไทเลอร์ อันประกอบด้วย จุดมุ่งหมาย ประสบการณ์ วิธีการจัดประสบการณ์ และการประเมินผล ผสานกับการศึกษาความต้องการจำเป็นของครูและปราชญ์ท้องถิ่นตามรูปแบบของการพัฒนาหลักสูตรของทาบ เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และพัฒนาทักษะการผลิตสื่อสร้างสรรค์จากทุนทางวัฒนธรรมอย่างเหมาะสม

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างทักษะการผลิตสื่อสร้างสรรค์จากทุนทางวัฒนธรรม โดยนำข้อมูลพื้นฐานมาวิเคราะห์และสังเคราะห์เป็นหลักสูตร โดยหลักสูตรพัฒนาขึ้นภายใต้แนวคิด "สื่อสร้างสรรค์จากทุนทางวัฒนธรรม" ที่มุ่งเน้นการเชื่อมโยงภูมิปัญญาท้องถิ่นบางเสาชิงกับการสร้างสรรค์สื่อและผลิตภัณฑ์ เพื่อต่อยอดทุนทางวัฒนธรรมให้เกิดมูลค่าเพิ่มในรูปแบบใหม่ ๆ ตอบสนองต่อบริบทของเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในยุคดิจิทัล ซึ่งจัดเป็นชุดกิจกรรมฝึกอบรมทั้งการเรียนรู้แบบสื่อสิ่งพิมพ์ดิจิทัล ผู้ประกอบการจากทุนทางวัฒนธรรม การออกแบบตราสัญลักษณ์ การออกแบบสวดลาย และการออกแบบผลิตภัณฑ์จากทุนวัฒนธรรมบางเสาชิง สอดคล้องกับแนวทางการเพิ่มมูลค่าให้แก่ทุนทางวัฒนธรรมด้วยการส่งเสริมการสร้างผลิตภัณฑ์แก่ชุมชน ด้วยการนำมรดกศิลปวัฒนธรรมมาประยุกต์ในรูปแบบใหม่ (สหวัฒน์ แน่นหนา, ม.ป.ป.) ในการตรวจสอบโครงสร้างหลักสูตร ผู้วิจัยได้นำหลักสูตรฝึกอบรมไปให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้อง โดยค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.60 ถึง 1.00 แสดงว่า หลักสูตรมีความสอดคล้องกันทุกประเด็น ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดการพัฒนาหลักสูตรตามแนวคิดของทาบ (Taba, 1962) โดยเริ่มตั้งแต่การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน การวิเคราะห์สภาพปัญหาและความเป็นไปเพื่อกำหนดโครงสร้างหลักสูตรที่มีความเหมาะสมกับสภาพความเป็นจริงมากที่สุด นอกจากนี้ก็ได้ดำเนินการตรวจสอบคุณภาพหลักสูตรฉบับร่างก่อนนำไปใช้ สอดคล้องกับแนวคิดของวิชัย วงษ์ใหญ่ (2537) ที่กล่าวว่า ควรมีการตรวจสอบคุณภาพหลักสูตรโดยผู้ทรงคุณวุฒิก่อนนำหลักสูตรไปใช้

2. การศึกษาผลการใช้และนำเสนอข้อมูลหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างทักษะการผลิตสื่อสร้างสรรค์จากทุนทางวัฒนธรรมท้องถิ่นบางเสาชิงสมุทรปราการ

การใช้หลักสูตรฝึกอบรมที่มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างเจตคติที่ดีและมีทักษะการผลิตสื่อสร้างสรรค์จากทุนทางวัฒนธรรม ใช้วิธีการจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนได้การเรียนรู้เกี่ยวกับชุมชน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถมีส่วนร่วมสร้างสรรค์ชุมชนของตนเอง (อมสิน จตุพร และอมรรัตน์ วัฒนาร, 2558) โดยผู้เรียนได้ผลิตสื่อสร้างสรรค์จากทุนทาง

วัฒนธรรมท้องถิ่นบางเสาธง สอดคล้องกับคุณลักษณะในการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานที่ให้ผู้เรียนมีบทบาทสำคัญและฝึกปฏิบัติด้วยตนเอง (Melaville, Berg & Blank, 2006) โดยกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้ผลิตสื่อสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนจากทุนทางวัฒนธรรม สอดคล้องกับวสันต์ ภัยหลีกลี้ (2562) ที่กล่าวถึง สื่อสร้างสรรค์ว่าหมายถึง สื่อที่สร้างสิ่งดี ๆ เป็นเรื่องที่สร้างสรรค์ เป็นเรื่องที่ก่อให้เกิดความเข้าใจที่ดี ช่วยส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนา การจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้เลือกทุนทางวัฒนธรรมที่ตนเองสนใจมาสร้างสรรค์ สอดคล้องกับปรัชญาการศึกษาพัฒนาการนิยม ที่ว่า การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโดยเป็นการเรียนรู้เชิงรุกจากสิ่งที่นักเรียนมีความสนใจ ดังที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดกระบวนการจัดการเรียนรู้ว่า ต้องจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมที่สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียนโดยได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง

ผลงานสื่อสร้างสรรค์ที่นักเรียนสร้างสรรค์โดยใช้แรงบันดาลใจจากทุนทางวัฒนธรรมท้องถิ่นบางเสาธง เกิดจากกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะทางปัญญาและทักษะการปฏิบัติ สอดคล้องกับระดับความสามารถทางสติปัญญาด้านพุทธิพิสัยตามทฤษฎีการเรียนรู้ของบลูม การสร้างสรรค์เป็นระดับขั้นสูงสุดของความสามารถทางสติปัญญา โดยนักเรียนสามารถนำองค์ประกอบต่าง ๆ มาเชื่อมโยงเข้าด้วยการเพื่อสร้างสรรค์สิ่งใหม่ (Krathwohl, 2002) นอกจากนี้ผลการวัดเจตคติต่อท้องถิ่นของนักเรียนภายหลังที่เข้าร่วมกิจกรรมหลักสูตรฝึกอบรมในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเฉพาะรายการวัดเจตคติด้านความรู้สึกรู้สึกเห็นความสำคัญของคุณค่าศิลปวัฒนธรรม วิถีชีวิตและภูมิปัญญาท้องถิ่นบางเสาธงมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดเกิดจากการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผลลัพธ์การเรียนรู้ด้านอารมณ์ โดยให้ผู้เรียนได้ความรู้เกี่ยวกับทุนทางวัฒนธรรมบางเสาธง จัดกิจกรรมเสริมสร้างประสบการณ์ และเรียนรู้เชิงบวก สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาพฤติกรรมการเรียนรู้ด้านจิตพิสัยของบลูม (Bloom, 1956 อ้างถึงใน ทิศนา ขัมมณี, 2559) ที่กล่าวถึง แนวทางการพัฒนาพฤติกรรมการเรียนรู้ด้านจิตพิสัยที่ผู้สอนจัดประสบการณ์ที่ช่วยให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของค่านิยม โดยกระตุ้นให้ผู้เรียนยอมรับคุณค่า ชื่นชอบในคุณค่า และผูกพันในคุณค่า

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

- 1) ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า หลักสูตรฝึกอบรมเป็นประโยชน์ต่อการเสริมสร้างเจตคติที่ดีและทักษะการสร้างสรรค์สื่อ สถานศึกษาควรสนับสนุนการนำหลักสูตรไปประยุกต์ใช้ในการจัดการศึกษา
- 2) ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า หลักสูตรฝึกอบรมผลิตสื่อสร้างสรรค์สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับผู้เรียนในระดับต่าง ๆ ได้ ด้วยการปรับกิจกรรมให้มีความเหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละระดับชั้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

- 1) จากการวิจัยพบว่า การสร้างความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชนมีความสำคัญต่อการพัฒนาการเรียนรู้ทั้งในระบบและนอกระบบโรงเรียน ในการวิจัยครั้งต่อไปจึงควรมีการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับการพัฒนาความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชนท้องถิ่น
- 2) การวิจัยครั้งนี้ใช้กิจกรรมการเรียนรู้ผลิตสื่อสร้างสรรค์จากทุนทางวัฒนธรรมเพื่อให้นักเรียนมีทักษะการผลิตสื่อสร้างสรรค์ ซึ่งสามารถต่อยอดในการวิจัยครั้งต่อไปเพื่อศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับการพัฒนาอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ทั้งด้านแฟชั่น สื่อ และหัตถกรรมจากทุนทางวัฒนธรรมบางเสาธงได้

เอกสารอ้างอิง

- ชูชัย สมิทธิโก. (2540). *การฝึกอบรมบุคลากรในองค์กร*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทิตินา แคมมณี. (2559). *ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ* (พิมพ์ครั้งที่ 20). สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ยงยุทธ ชูแว่น. (2551). *ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นไทย*. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- ไพฑูริย์ สีนลารัตน์. (2556). *การศึกษาไทย 4.0: การศึกษาเชิงสร้างสรรค์และผลผลิตภาพ*. โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ไพฑูริย์ สีนลารัตน์. (2557). *ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ต้องก้าวให้พ้นกับดักของตะวันตก*. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- วสันต์ ภัยหลิกี้. (2562, 22 พฤษภาคม). *สื่อสร้างสรรค์*. [Facebook post]. ค้นคืนจาก <https://facebook.com/ThaiMediaFundOfficial/posts/1206805636160799/>.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2537). *กระบวนการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอนภาคปฏิบัติ*. สุวีริยาสาส์น.
- ศิวพล สุวิทยอนนท์. (2553). *แนวทางการประสานการพัฒนาทางด้านกายภาพของย่านที่อยู่อาศัยชุมชนเมือง กรุงเทพมหานคร กรณีศึกษาแขวงคลองจั่น เขตบางกะปิ*. [วิทยานิพนธ์การวางแผนภาคและเมือง มหาวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย]. Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR). <https://cuir.car.chula.ac.th/handle/123456789/20269>
- สมชาติ กิจยรรยง. (2545). *เทคนิคการเป็นวิทยากรฝึกอบรม*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). มัลติมีเดียอินเตอร์เนชันเทคโนโลยี.
- สหวัฒน์ แน่นหนา. (ม.ป.ป.). *การเพิ่มมูลค่าให้แก่ทุนทางวัฒนธรรม*. <https://finearts.go.th/promotion/view/7297>.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545*. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560-2579*. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย. (ม.ป.ป.). *นโยบายและยุทธศาสตร์ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย (พ.ศ.2560-2564)*. <https://www.ocac.go.th/wp-content/uploads/2021/09/แผนยุทธ-60-64.pdf>
- อมสิน จตุพร และ อมรัตน์ วัฒนาร. (2558). *แนวคิดการศึกษาอิงสถานที่: การพัฒนาความเป็นพลเมืองดีให้แก่เยาวชนโดยใช้บริบทชุมชนท้องถิ่นเป็นฐาน*. *วารสารสงขลานครินทร์ ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์*, 21(1), 81-112.
- Best, J. W. (1981). *Research in Education*. (4th ed.). Prentice Hall.
- Delors, J., Al Mufti, I., Amagi, I., Carneiro, R., Chung, F., Geremek, B., Gorham, W., Kornhauser, A., Manley, M., Padron, Q. M., Savane, M. A., Singh, K. Stavenhagen, R., Myong, W. S., & Zhou, N. (1996). *Learning: The Treasure Within, Report to UNESCO of the International Commission*. <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000109590>.
- Great Schools Partnership. (2014). *Community-Based Learning*. <https://www.edglossary.org/community-based-learning/>.
- Joseph C., & Said R. (2020). Community-Based Education: A Participatory Approach to Achieve the Sustainable Development Goal. In Filho W. L., Azul A.M., Brandli L., Özuyar P.G., & Wall T. (Eds.), *Quality Education*. (pp. 101-111). Springer. https://doi.org/10.1007/978-3-319-95870-5_67.

- Krathwohl, D. R. (2002). *A revision of Bloom's taxonomy: An overview. Theory into practice*, 41(4), 212-218.
- Melaville, A., Berg, A. C., & Blank, M. J. (2006). *Community-based learning: Engaging students for success and citizenship*. Coalition for Community Schools.
- Taba, H. (1962). *Curriculum Development Theory and Practice*. Harcourt, Brace and World.
- Tyler, R. W. (1949). *Basic principles of curriculum and instruction*. University of Chicago Press.